

Dalibor Prančević

JEDNOG SLIKARA

Galerija Emanuel Vidović, Split

Otvorenje: 27.10.2006.

Autorica muzeološke koncepcije

i scenarija: Nela Žižić

Projekt unutrašnjeg uređenja: Željko Kovačić

Zamisao o osnivanju Galerije Emanuel Vidović kontinuirao od 1953. godine kada se, nakon slikareve posmrtno izložbe u Galeriji umjetnina u Splitu, javlja ideja otkupa umjetnina poradi utemeljenja nove muzejske institucije. Mnogi su kulturni djelatnici, a osobito umjetnikovi nasljednici, podržali inicijativu. Pažnju valja svratiti na prijedlog Duška Kečkemeta da se klasicistička kuća pored Srebrnih vrata preuredi i prenamijeni za potrebe prezentacije i istraživanja slikareva djela i života. Izbor te dvokatnice već se tada činio odličnim zbog povijesne bremenitosti¹ i smještaja unutar povijesnoga gradskog tkiva. U kronologiji osnivačkog procesa značajna je 1982., kada se Vidovićevi nasljednici pismeno obraćaju Gradu s ponudom povoljnog otkupa i djelomičnog ustupanja umjetnikovih djela, odnosno arhivskog gradiva i vrijednog atelijerskog inventara. Iste je godine donijeta odluka o preuređivanju i proširenju Muzeja grada Splita, u

sklopu kojega se pretpostavlja smještaj buduće galerije. Otkup umjetnina obavljen je tek 1986. godine, odnosno tada je sklopljen ugovor kojim nasljednici daruju slikarev atelijer za potrebe njegova izlaganja u budućoj Galeriji. Ipak, proći će sljedećih dvadeset godina do konačne realizacije i otvorenja Galerije u klasicističkom zdanju pored Srebrnih vrata, a pod upravom Muzeja grada Splita.

Stalni postav Galerije Emanuel Vidović temelji se na tematsko-motivskim cjelinama značajnim za slikarev opus. Budući da su pojedine teme imanentne određenom vremenskom razdoblju, kronologija je posve nenametljivo prisutna u slijedu kretanja kroz izložbene dvorane. Unutar tako postavljenog koncepta ostavljena je mogućnost povremenih intervencija i osvježanja muzejskog postava, i to budućim akvizicijama kao i djelima koja bi se posuđivala.

¹ U razdoblju od 1836. do 1963. zdanje je udomljavalo Veliku gimnaziju s mnogim znamenitim Splićanima u svojstvu profesora i učenika.

Osnivanje Galerije Emanuel Vidović predstavljalo je pravi muzeološko-arhitektonski izazov iz više razloga. Naime, prilikom stvaranja izložbenog prostora trebalo je voditi računa o revalorizaciji vrijednoga klasicističkog objekta. Kao važni nametnuli su se i slojevi kasnoantičke gradnje, budući da se sa svoje istočne strane kuća naslanja na zid Dioklecijanove palače. Manevarske mogućnosti u odnosu na unutrašnju prostornu dispoziciju nisu bile velike, no zadani okviri potpuno su iskorišteni kako bi se dobio atraktivan muzejski postav.

Činjenica da se ne radi o memorijalnom objektu, odnosno o objektu koji je neposredno vezan uz umjetnikov život i aktivnost, pružila je mogućnost veće interpretativne slobode i zaobilaznja funkcionalnih vrijednosti pojedinih prostorija kakve inače pronalazimo u objektima obilježenim sjećanjima. Ipak, memorija je dijelom postala smjernicom koncepcije o čemu svjedoči rekonstrukcija atelijera kao i inkorporacija tematske jedinice "Krajolici sjećanja".

U atriju prizemlja smještena je muzejska recepcija, stupovima odvojena od unutrašnjeg natkrivenog dvorišta namijenjenog kafeteriji, čime je izvorna dispozicija ulaznog dijela klasicističke kuće uspješno iskorištena za smještaj sekundarnih muzejskih funkcija. Bočne prostorije uz muzejsku recepciju zamišljene su kao punktovi učestalijih izmjena izložbenih projekata koji bi se uglavnom odnosili na Vidovića i njegovo vrijeme. Već je iz dijela atrija, s dna stepeništa, uočljiv portret Emanuela Vidovića, koji je 1918. godine modelirao Ivan Mirković. Uspinjanjem do vrha stepenišnog kraka kretanje posjetitelja zaustavlja se na odmoru, mjestu s kojega je najbolje promatrati portretnu bistu. Drugi stepenišni trak koji se spušta i koji je nekoć vodio prema bočnom, danas ukinutom izlazu, zaustavlja se u zidu na kojem je bista izložena, izazivajući svojevrstu nelagodu. Ta je prostorna anomalija vješto iskorištena za interpretaciju oscilirajuće putanje zanimanja za Vidovića i njegovu ostavštinu u proteklih pedeset godina.

Prolazni prostori (hodnik, stepeništa) namije-
njeni su postavu plakata Vidovićevih izloža-
ba, od kojih pojedini predstavljaju vrsna dizaj-
nerska rješenja (Radovan Tommaseo, Jerolim
Miše, Ivan Picelj i dr.). U niši kasnoantičkog
zida smještene su slikareve karikature suvre-
menika. Autorici izložbene koncepcije Neli
Žižić nije bila namjera iscrpno obuhvatiti sve
uratke koje je Vidović od 1908. do 1912. pla-
sirao mahom u humorističkom listu *Duje Bala-
vac*, već naznačiti njegov interes u promatra-
nju ljudskih svojstava i podsjetiti na njegovu
ulogu na području karikature.

Prva izložbena prostorija tematizira prepoznat-
ljive slikareve krajolike. Tu se može vidjeti kro-
nološki raspon teme i likovnih mijena od 1899.
do 1937. godine. Komorniji karakter izložene
građe podržan je bojom zidova. Kroz cijeli pos-
tav promjena boje izložbene dvorane podrža-
vat će promjenu teme, provocirajući pritom
pažnju posjetitelja.

Možda najatraktivniji dio izložbenog prostora
predstavlja rekonstrukcija umjetnikova ateli-
jera.² Način izlaganja jedne memorijalne cje-
line u okviru izložbenog programa od samog
je početka zaokupljao znatiželju. Izdizanje ate-
lijera u odnosu na preostali dio prostorije su-
gerira kazališnu pozornicu, što potpomaže i
ograda od stakla. Tako je istaknuta vrijednost
ateljera kao izložbenog eksponata i izbjeg-
nut dojam pokušaja rekonstrukcije *in situ*.
Vidovićev atelijer nije važan samo zbog moguć-
nosti praćenja transpozicije stvarnog predme-
ta u slikani prostor platna, već i stoga što se
u njemu pronalaze predmeti šireg kulturološ-

kog miljea. Primjerice, u atelijer je uključena
i bogata biblioteka te fotografije koje zorno
predočuju kulturnu klimu koja je označila
Split Vidovićeva vremena. Odabir predmeta
koje je sam promatrao odaje nam slikarove
interese. Predmeti se mogu sagledavati uko-
liko posjetitelj prihvati svjetlosnu igru: odabi-
rom ponuđenih tipaka on može osvijetliti dio
prostora i istraživati stvarne i slikane predme-
te, odnosno izvlačiti različite slojeve sjećanja
na umjetnika.

Slikani atelijeri Emanuela Vidovića zastuplje-
ni su posebnom cjelinom. Odabirom slika na
kojima su prikazani njegovi radni prostori i
dijelovi stana, datiranim u vrijeme od 1938.
do 1949. godine, predstavljena nam je pros-
torna biografija Emanuela Vidovića. Gledajući
te atelijere i stanove lišene ljudskog prisuća,
posjetitelj osvještava vrijednost relikata i pre-
dočuje si intimne umjetnikove scenografije.

Atelijerski interijeri bit će nadopunjeni interi-
jerima splitskih i trogirskih sakralnih prostora
koji sačinjavaju sljedeću temu obrađenu
galerijskim postavom. Ovoga puta riječ je o
slikarevim koncentracijama na javno dostup-
ne prostore. U seriji Vidovićevih sakralnih
interijera zamjetljivo je rasvjetljavanje palete
koje pridonosi neobičnom zračenju svjetla s
djela, što je nepotrebno naglašeno muzejskim
osvjetljenjem (kolikogod ono blago bilo!). U dalj-
njem slijedu kroz tematske slojeve lako se uoča-
va kako usredotočenost na interijer slikara od-
vodi prema mrtvim prirodama i pojedinačnim
predmetima čijim se posredovanjem stvara oz-
račje utišanosti i sugerira zaustavljeno vrijeme.

² Inventar atelijera sastoji se od preko 200 predmeta kulturno-umjetničkog, povijesnoumjetničkog i etnografskog karaktera te od fotografija i biblioteke koja broji više od 400 knjiga.

Kroz cijeli postav Galerije Emanuel Vidović filtrira se sjećanje. Naposljetku će sjećanje postati temom posljednje izložbene dvorane. Bolest i visoke godine ograničile su slikarevo fizičko kretanje, no ne i njegov duh i kreativni živac. On će na platna prenijeti vlastita sjećanja na ambijente kojima se nekoć kretao, na taj nam način pružajući sasvim nove mogućnosti interpretacije pozne faze svoga djelovanja.

Manji dio izložbenog prostora posvećen je crtežu, koji se počesto smatra perifernim studijskim medijem. "I ovi crteži potvrđuju već poznato, bilo da crta, bilo da slika, Vidović se zna lački prilagođava dvodimenzionalnoj datosti plohe pa s lakoćom u njezine dvije koordinate sažima bogatstvo svojih svjetova i vizija", napominje Nela Žižić.³

Stalni galerijski postav uz deplijan, vodič, prigodni plakat i ostale memorabilije na galerijski posjet, nudi posjetitelju i interaktivni *touchscreen* kao i dokumentarni film o Emanuelu Vidoviću koji se može pogledati na postavljenom plazma-ekranu.⁴ Posebna pažnja posvećena je ostalim arhitektonskim detaljima postava, od kojih svakako treba spomenuti vrsno riješene staklene stijenke uz muzejsku recepciju i na komunikacijskim prijelazima, na koje je ugraviran potpis slikara.

Razvidno je da će se na postavljenim premisama od novootvorene Galerije Emanuel Vidović stvoriti žarište proučavanja i širenja interesa za ovo nedvojbeno važno ime hrvatske umjetnosti.

³ NELA ŽIŽIĆ, Galerija E. Vidović: Vodič, Split, Muzej grada Splita, 2006., 88.

⁴ Film je snimljen 1988. godine. Redatelj filma je Bogdan Žižić, scenarist Igor Zidić, direktor fotografije Goran Trbuljak i autor glazbe Frano Parać.